

по-четверте, високою імпоротною залежністю споживчого ринку. Частка імпортованих товарів у загальних обсягах продажу товарів непродовольчої групи коливається в межах 50-72%, а за окремими товарними групами (одягом, побутовими виробами, годинниками, комп'ютерами тощо) вона сягає 95-99%. Продаж імпортованих продовольчих товарів складає від 15 до 20 % загальних обсягів;

по-п'яте, суттєвим розшаруванням споживчих витрат за групами споживачів унаслідок кардинальної поляризації населення з точки зору доходів та купівельної спроможності. Більшість українських споживачів усе частіше віддають перевагу порівняно дешевим сегментам споживчих товарів. Водночас продажі середнього та преміального цінового сегментів, рентабельність виробництва яких вища, навпаки, скорочуються. Такі тенденції негативно впливають на виробничу діяльність товаровиробників та призводять до падіння виробництва та скорочення доходів;

по-шосте, різким зростанням цін на споживчі товари і послуги та наявністю значних цінових диспропорцій за низького рівня якості та невідповідності вимогам безпеки. Зростання цін на ринку обумовлювалося впливом переважно зовнішніх чинників, а саме: падінням обсягів виробництва споживчих товарів, неефективною монетарною та податковою політикою, зростанням цін на енергоносії, зміною масштабів та характеру тінізації внутрішнього ринку;

по-сьоме, нерозвиненістю інфраструктури споживчого ринку, нерациональністю схем товарообороту, низьким рівнем конкуренції, засиллям контрафактних товарів і товарів низької якості імпортованого виробництва, що обумовлює необхідність захисту внутрішнього ринку та контролю за якістю і безпекою товарів, дотриманням прав споживачів.

При всій різноманітності чинників, що впливають на стан і динаміку споживчого ринку, істотна роль належить: соціально-демографічним; змінам споживчих переваг; змінам у рівні і структурі виробництва та споживання; динаміці цін; формуванню нових сучасних форм торговельного обслуговування; інтенсивному розвитку нових форм торгівлі товарами та послугами; переоснащенню матеріально-технічної бази торгівлі і сфери послуг; інформаційним технологіям тощо. Збалансоване функціонування споживчого ринку передбачає дотримання пропорції між зростанням грошових доходів і розвитком сфери обігу, де відбувається реалізація основної маси грошових доходів населення.

Водночас на стан регіонального споживчого ринку та його структурні параметри впливають також і зовнішні чинники. Зокрема, зовнішніми викликами розвитку такого ринку є: євроінтеграційні процеси України; умови формування зони вільної торгівлі; політична нестабільність; зростання вартості зовнішніх джерел поставок в Україну енергоносіїв; дієвість механізмів державного управління розвитком ринкових відносин та розв'язанням проблем цінової дестабілізації, розвитку конкурентного середовища, підвищення платоспроможного попиту населення.

Література:

1. Лагутін В. Д. Внутрішній ринок споживчих товарів: теорія розвитку і регулювання : моногр. / В. Д. Лагутін. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. — 327 с.
2. Пустовойт О. Ринок споживчих товарів України: тенденції розвитку і вплив на структуру економіки / О.Пустовойт // Економіка України. — 2011. — № 1. — С. 59–69.
3. Споживчий ринок України: методологія дослідження та регулювання : монограф. ; за заг. ред. Л. О. Лігоненко. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2007. — 379 с.
4. Филюк Г., Шевчук О. Тенденції розвитку споживчого ринку України // Товари і ринки. — 2011 — №1. — С. 24-36.
5. Роздрібна торгівля України в 2013 році. Статистичний збірник — К.: Державна служба статистики, 2014 — 165с.

Кривокульська Н.М., к.е.н., доцент,
Тернопільський національний економічний університет

**ЕКОЛОГІЧНІ РИЗИКИ І ЗАГРОЗИ
РЕГІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРНОЇ ПОЛІТИЦІ**

Відсутність ефективної системи управління в сфері охорони навколишнього природного середовища та повільне проведення структурних реформ і модернізації технологічних процесів в умовах розвитку національної економіки призводить до збільшення рівня забруднення довкілля в процесі природоперетворювальної діяльності людини та зумовлює підтримку старих, неефективних підходів до використання природних ресурсів. Природоперетворювальна діяльність людини, яка пов'язана з різними формами функціонування людського суспільства, формує групу антропогенних факторів впливу

на довкілля. Негативні наслідки впливу антропогенних факторів на довкілля можуть бути охарактеризовані як екологічна криза, екологічний ризик, екологічна загроза.

Структурні відмінності, пов'язані з особливостями виробництва, використання природних ресурсів, зумовлюють неоднаковий статус регіонів і різні екологічні ризики. Так, маса структурних зрушень в економіці Тернопільської області зростала за рахунок таких видів економічної діяльності як: операції з нерухомим майном (7,6%), фінансова діяльність (0,3%), охорона здоров'я (1%), державне управління (0,1%) та сільське господарство (3,2%) [1].

Серед проблем структурних трансформацій економіки Тернопільської області, що зумовлюють виникнення екологічних ризиків і загроз, виокремимо наступні:

– наявність структурних диспропорцій. Так, у галузевій структурі регіональної економіки переважають галузі первинного і вторинного секторів економіки. Так, у добувній промисловості і розробленні кар'єрів у 2014 році у порівнянні з 2013 роком індекс промислової продукції регіону становив 101,7%, у переробній промисловості – 118,7% [2].

Навіть попри те, що індекс промислової продукції регіону у постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря у 2014 році склав 98,1% (обсяги виробництва продукції зменшились на 1,9%), усе це спричиняє виникнення загроз, пов'язаних із зростанням рівня забруднення через зношеність основних фондів. Наприклад, у середньому рівень зносу промислово-виробничих основних фондів в регіонах, які старіють як морально, так і фізично, становить близько 50%, а машин, устаткування і обладнання перевищує 50%. Це спричиняє виникнення ризику збільшення антропогенного тиску на довкілля області.

Найбільші перевитрати природного газу мають місце при виробництві теплової енергії (у котельнях) - до 22 % та при її транспортуванні - до 25 %. Загалом втрати палива при тепlopостачанні становлять до 60% [3].

З метою забезпечення ефективності використання енергоресурсів регіону доцільними є: зменшення енергоємності виробництва одиниці продукції, виконаних робіт, наданих послуг; скорочення рівня невиробничих втрат паливно-енергетичних ресурсів та води; оптимізація паливно-енергетичного балансу області; відносно скорочення бюджетних видатків на використання паливно-

енергетичних ресурсів та води в бюджетних установах;

– неналежна робота органів екологічного управління різних рівнів, яка продукує множину причин, що знижують результативність функцій щодо регулювання охорони довкілля в регіоні. Так, важливими питаннями, які повинні вирішувати регіональні і місцеві органи влади в процесі реалізації енергоефективного розвитку регіонів, є забезпечення відкритості й прозорості роботи регіональних енергетичних ринків, залучення громадськості до процесів формування енергетичної регіональної політики та проведення заходів щодо підвищення рівня культури ощадливого використання енергоресурсів серед населення. До сфери відповідальності органів регіональної влади також повинні бути віднесені такі важливі питання, як проведення енергоаудиту та енергопаспортизації будівель, визначення реальних потреб населених пунктів у постачанні енергії, стимулювання до економного споживання енергії.

Серед першочергових завдань, без яких неможливо задіяти заходи стимулювання до енергоефективності, є забезпечення повного обліку енергії та можливості регулювання обсягів споживання безпосередньо споживачами в залежності від їх потреб [4];

– нерозвиненість екологічного бізнесу, яка прямо пов'язана з структурною трансформацією економіки регіону. Необхідність розвитку екологічного бізнесу зумовлена такими причинами: необхідністю покращення стану навколишнього природного середовища, важливістю задоволення потреб екологічного підприємництва у товарах і послугах екологічного характеру, значимістю питання зміни характеру взаємодії бізнесу і екології у напрямку викорінення споживацького ставлення до природи, потребою у створенні нових робочих місць у природоохоронній галузі. Факторами, які сприятимуть розвитку екологічного бізнесу, на наш погляд, є: визнання та законодавче закріплення корпоративного пріоритету серед системи принципів природоохоронної політики; здійснення структурних перетворень, зорієнтованих на формування економіки замкнутого циклу, зокрема, у напрямку скорочення, уловлення і використання (рекуперації) та повторного застосування відходів виробництва. Важливими складовими таких перетворень повинні стати: екологічна модернізація та реконструкція підприємств за результатами висновків екологічного аудиту, зміна способів покращення екологічних характеристик продукції через використання виробничих процесів з низькою капіталомісткістю та ін.

Отже, формування заходів щодо зменшення екологічних ризиків і загроз, що пов'язані з структурною трансформацією економіки регіону, є шляхом до економічного зростання і суспільного розвитку, зменшення антропогенного тиску на довкілля, покращення взаємовідносин в системі „людина-природа”.

Література:

1. Територіальний розвиток та регіональна політика в Україні / НАН України. ДУ „Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього НАН України”; наук. Редактор В.С.Кравців. – Львів, 2015. – 246с. , С. 17 (Серія „Проблеми регіонального розвитку”), С. 19.
2. Про соціально-економічне становище Тернопільської області за 2014 рік [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.te.ukrstat.gov.ua/katalog_zved.html
3. Обласна комплексна програма енергоефективності та енергозбереження Тернопільської області на 2010-2014 роки [Електронний ресурс] Режим доступу: www.oda.te.gov.ua/data/upload/publication/.../program_efekt2014.doc
4. Енергоефективність у регіональному вимірі. Проблеми та перспективи. – Дніпропетровськ, 2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/energoefekt-b40dc.pdf>

Стець Н.А.

слухач магістратури,

Тернопільський національний економічний університет

**ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНУ
ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В ПИТАННЯХ РАЦІОНАЛЬНОГО
ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ**

Відповідно до ст. 14 Конституції України земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Зазначена норма основного закону обумовлена винятковим значенням землі, яка є головною матеріальною основою довкілля, базою для формування, розвитку і поширення рослинності, водних об'єктів, інших природних компонентів, матеріальною основою територіальної цілісності держави, основним засобом виробництва в різних галузях господарювання.

Державне управління земельними ресурсами здійснюється законодавчими і виконавчими органами влади, які регулюють земельні відносини і визначають загальну стратегію землекористування, нормотворчості, правоохоронної діяльності. Зміст діяльності виконавчо-розпорядчих органів з управління земельними ресурсами полягає в прогнозуванні та плануванні використання земельних ресурсів, встановленні норм і порядку землекористування, розподілу і перерозподілу земель, оперативного-розпорядчої і контрольно-наглядової діяльності за використанням і охороною земель.

Управління земельними ресурсами – це сукупність функцій системи управління, спрямована на раціональне використання земельних ресурсів. Управління земельними ресурсами має комплексний характер, оскільки зачіпає інтереси цілого ряду суб'єктів земельних відносин, що викликає необхідність застосування системного підходу до управління процесом використання й охорони земельних ресурсів, узгодження організаційно-технологічних рішень з можливими еколого-економічними наслідками.

До основних завдань державного управління земельними ресурсами на регіональному рівні можна віднести:

- забезпечення соціально-правовою захисту суб'єктів земельних відносин;